

*Ad fontes***Svaz filmového průmyslu a obchodu
(/1913/ 1921–1941 /1948/)**

„Svaz filmového průmyslu a obchodu v R. ČS.“ (dále jen SFPO) byl založen 18. července 1921 za účelem „hájit stavovské zájmy svých členů a podporovat filmový průmysl a obchod se zvláštním zřetelem k jeho národohospodářskému a kulturnímu významu pro Československý stát“.¹⁾ Jeho založení bylo reakcí na stále se rozšiřující filmový obchod, v němž bylo potřeba vytvořit podmínky pro jednotný postup filmových půjčoven a výroben. Ustavující valná hromada svazu se konala 26. září 1921 v místnostech hotelu Štěpán na Václavském náměstí, kde byli zvoleni první funkcionáři svazu v čele s předsedou Vítězomírem Ballenbergerem, ředitelem Nordiskfilmu.²⁾ Již od září 1921 začal SFPO vydávat časopis *Film*, jenž nahradil dřívější *Československý film*.³⁾ V říjnu 1921 byl schválen návrh, aby byla k SFPO přičleněna se všemi svými aktivy a pasivy Filmová bursa, jež byla dříve součástí Filmového klubu.⁴⁾ Na přelomu let 1921 a 1922 se SFPO zabýval likvidací Svazu československých půjčoven a výroben filmových v Praze.⁵⁾ V této době byly také zřízeny odbočky SFPO pro Moravu a Slezsko v Brně a pro Slovensko v Bratislavě.⁶⁾

Dne 30. července 1923 rozhodla valná hromada SFPO o změně stanov, které byly vzaty na vědomí výnosem ministerstva vnitra ze dne 7. 9. 1923 č. 58.767/6.⁷⁾ Když SFPO a půjčovny v něm zastoupené začaly postupem času diktovat své požadavky i všem ostatním půjčovnám, bylo 14. února 1923 založeno Sdružení nezávislých půjčoven filmových (dále jen SNPF).⁸⁾ Mimořádná valná hromada SFPO ze dne 30. července 1923 se usnesla na nových podmínkách placení půjčovného předem. Půjčovny zastoupené ve SNPF to však nepožadovaly. Počátkem září 1923 byl SFPO stej-

- 1) Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. Svaz filmového průmyslu a obchodu (dále jen SFPO), k. 1, inv. č. 1, Stanovy Svazu filmového průmyslu a obchodu v R. ČS. z roku 1921.
- 2) Tamtéž, k. 2, inv. č. 48, Protokoly ze schůzí SFPO z let 1921–1922, Zápis o ustavující valné hromadě ze dne 26. 9. 1921. Na schůzi byli přítomni zástupci těchto společností: A. B. filmové podniky, American, Biografia, Chicago-Film, Export Film, Gaumont, La Tricolore, Lloyd-Film, Primax, Nordiskfilm, Projektor, Record-Film, Slavia-Film, Stuart-Webbs, Wolfram-Film a United Artists.
- 3) Zdeněk Š t á b l a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie*, sv. 2. Praha: Československý filmový ústav 1989, s. 231–232. Odpovědným redaktorem časopisu se stal Bořivoj Weigert, později Ludvík Venclík. Časopis vycházel dvakrát měsíčně. Svým obsahem se od *Československého filmu* nelišil a jeho významnou složku tvořila i nadále inzertní část. V této podobě byl časopis vydáván do června 1936. Poté byl změněn na týdeník novinového formátu, který vycházel až do konce roku 1938.
- 4) Tamtéž, s. 195–196.
- 5) NFA, f. SFPO, k. 2, inv. č. 48, Protokoly ze schůzí SFPO z let 1921–1922; fol. 11, 12, 14.
- 6) Zdeněk Š t á b l a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie*, sv. 2, s. 234.
- 7) Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHMP), f. Magistrát hlavního města Prahy II, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, spis. sign. SK VIII/481, 1921–1927.
- 8) Zdeněk Š t á b l a, *Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky 1906–1939*. In: *Filmový sborník historický 3*. Praha: Český filmový ústav 1992, s. 19. SNPF bylo tvořeno těmito firmami: Atropos, Centrofilm, Exclusivefilm, Irisfilm, Kinema, Lyrafilm, Patria, Silesiafilm a Tempofilm.

ně přinucen od svých požadavků ustoupit.⁹⁾ Nakonec SNPF a SFPO společně usilovaly o založení grémia filmových půjčoven a výroben.¹⁰⁾ Když bylo ještě roku 1923 povoleno toto grémium zřídit, SNPF zaniklo.¹¹⁾ Ve druhé polovině dvacátých let představovalo pro půjčovny problém utváření koncernů kin. Byla to např. skupina kin patřících Československé obci sokolské, která koncem dvacátých let sdružovala kolem šesti set kin. Stanovovala si půjčovní podmínky, se kterými se nakonec členové SFPO museli pro svoji nejednotnost smířit.¹²⁾ Dne 30. září 1926 rozhodla mimořádná valná hromada o likvidaci svazu (likvidátory byli ustanoveni František Hašek, Ludvík Kantůrek a Oldřich Václavík).¹³⁾ Již 3. března 1927 však uspořádal svaz další valnou hromadu, na jejímž programu bylo zrušení likvidace, změna stanov, volby funkcionářů a stanovení členského příspěvku. Aklamační byl zvolen nový výbor, v jehož čele stál předseda Jan Voborný (Lloydfilm). Svaz však bylo třeba, kvůli vymazání ze spolkového katastru v roce 1926, nově založit se zachováním všech předepsaných náležitostí.¹⁴⁾ Nový „Svaz filmového průmyslu a obchodu čsl.“ vznikl 25. dubna 1927. Ustavující valná hromada, jíž předsedal Julius Schmitt, se konala 19. srpna 1927. Předsedou se stal Jan Reiter (Elektafilm).¹⁵⁾

V první polovině třicátých let řešil svaz především otázky obchodních a půjčovních podmínek a vzájemné vztahy mezi půjčovnami a biografi. Dne 14. listopadu 1934 byla vydána vyhláška č. 131.126/1934 ministra průmyslu, obchodu a živností o úpravě dovozu osvětlených filmů kinematografických, podle které bylo třeba podávat žádost o povolení dovozu prostřednictvím SFPO. Každý do ČSR dovezený a Filmovým poradním sborem (dále jen FPS) schválený celovečerní hraný film musel být zapsán do rejstříku dovážených filmů vedeného u SFPO.¹⁶⁾ V důsledku zavedení registračního systému opět došlo k přesycení filmového trhu. Česká filmová výroba poklesla, návštěvnost kin se snížila. Pro vytvoření určité rezervy pro příští výrobce byl zřízen fond pro podporování filmové výroby. I přes veškeré snahy a určité slevy při placení licenčních poplatků však nebyli čeští výrobci v roce 1935 finančně úspěšní. Proto SFPO sdružil tyto výrobce ve svazové sekci, jejíž ustavující schůze se konala 27. září 1935. Mimo sjednávání přijatelných výrobních podmínek a finančního zabezpečení byla sekce také zastoupena ve FPS. Téhož roku se všichni členové SFPO stali členy nově vzniklého Kartelu filmových dovozců (dále jen KFD).¹⁷⁾ Dne 27. února 1930 vznikl Podpůrný fond pro členy SFPO a zaměstnance filmového průmyslu a obchodu v RČS pro případ nemoci, neštěstí a stáří, zřízený při SFPO.¹⁸⁾

Mimořádná valná hromada svazu ze dne 4. listopadu 1938 projednávala otázky související s vypovězením mezistátní filmové dohody mezi Československem a Německem, plány pro další práci

9) NFA, f. SFPO, k. 2, inv. č. 49, Protokoly ze schůzí SFPO za rok 1923, fol. 32–33.

10) Tamtéž, k. 1, inv. č. 7, Oběžníky Svazu filmového průmyslu a obchodu pro rok 1923.

11) Zdeněk Š t á b l a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie*, sv. 2, s. 374.

12) Zdeněk Š t á b l a, *Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky 1906–1939*, s. 26.

13) AHMP, f. Magistrát hlavního města Prahy II, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, spis. sign. SK VIII/481, 1921–1927. O likvidaci SFPO informoval Úřední list Republiky Československé č. 254 ze dne 5. listopadu 1926

14) Tamtéž.

15) Tamtéž, spis. sign. SK VIII/638, 1927–1950.

16) Zdeněk Š t á b l a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie*, sv. 3/2.

17) NFA, f. SFPO, k. 2, inv. č. 55, Zápis o řádné valné hromadě Svazu filmového průmyslu a obchodu ze dne 31. 1. 1936, Zpráva o činnosti Svazu filmového průmyslu a obchodu čsl. za rok 1935

18) Tamtéž, k. 1, inv. č. 3, Řád podpůrného fondu pro členy a zaměstnance Svazu filmového průmyslu a obchodu v RČS.

svazu vzhledem k politickým a hospodářským změnám a změnu stanov. Po rezignaci dosavadních funkcionářů byl zvolen nový výbor, předsedou se stal Ivan Kubišta. Dne 14. února 1939 rozhodla mimořádná valná hromada svazu o převedení jmění KFD do SFPO. V souvislosti s utvořením protektorátu Čechy a Morava byl na výborové schůzi dne 15. března 1939 přijat návrh, aby byli ze svazu vyloučeni členové výboru neárijského původu. Na funkci prvního místopředsedy tak rezignoval Ludvík Kantůrek.

Dne 16. května 1939 vzniklo Ústředí filmového oboru, které sdružovalo dosavadní filmové organizace zastoupené svými zmocněnci. Za SFPO zde byl Ivan Kubišta.¹⁹⁾ Počátkem roku 1940 provedl SFPO úpravu znění stanov podle nařízení zemského prezidenta v Praze ze dne 29. prosince 1939, kterým se spolkům zakazovalo užívat názvů připomínajících státoprávní poměry bývalé ČSR. Stanovy „Svazu filmového průmyslu a obchodu v Čechách a na Moravě“ schválilo Policejní ředitelství v Praze 23. února 1940.²⁰⁾ Dne 27. května 1940 se konala řádná valná hromada svazu, na níž byl upraven název spolku na „Svaz filmového obchodu v Čechách a na Moravě“. Jeho předsedou se stal Josef Hlinomaz (pracovník pražské pobočky Metro Goldwyn Mayer).²¹⁾ Podle stanov schválených Zemským úřadem v Praze pod č. j. 3295/40 ze dne 27. dubna 1940 se svaz stal členem Filmového ústředí pro Čechy a Moravu (ČMFÚ).²²⁾ Přípisem ze dne 4. května 1942 sdělilo ČMFÚ, že podle paragrafu 10 nařízení říšského protektora ze dne 28. října 1940 o zřízení ČMFÚ byla s účinností od 15. února 1941 činnost SFPO zastavena. Jméni svazu převzalo ČMFÚ, které provedlo i jeho likvidaci. Dne 29. března 1950 byl svaz ze spolkového katastru Magistrátu hlavního města Prahy vymazán.²³⁾

Ve fondu Svaz filmového průmyslu a obchodu (4 kartony, 1 úřední kniha a 2 razítka) jsou, kromě jiného, dochovány stanovy z let 1921, 1927 a 1940. Důležitým zdrojem informací jsou také oběžníky a zápisy ze schůzí, jejichž úplnost dochování se rok od roku liší. Co se týče personálií, obsahuje fond seznamy členů a funkcionářů pouze z let 1938–1939. Z ekonomické agendy se dochoval přehled o hospodaření svazu v roce 1937 či rozpočet na rok 1938. Přítomny jsou také výpisy z rejstříku dovážených filmů z let 1936–1937. Nemalá část fondu je pak tvořena obchodními podmínkami, vyhláškami ministerstva průmyslu, obchodu a živností upravujícími dovoz a výrobu filmů, memorandy, dalšími smlouvami s jinými filmovými organizacemi a korespondencí. Fond tak podává, až na výjimky, poměrně celistvý přehled o vývoji a činnosti SFPO. Údaje, které je třeba dohledat v Archivu hlavního města Prahy, se týkají především likvidace a znovuzaložení svazu v letech 1926–1927 a také závěrečného období jeho existence (1940–1950).²⁴⁾

J a r m i l a H u r t o v á

19) Zdeněk Š t á b l a: *Data a fakta z dějin čs. kinematografie*, sv. 4, s. 161.

20) AHMP, f. Magistrát hlavního města Prahy II, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, spis. sign. SK VIII/638, 1927–1950.

21) Tamtéž.

22) NFA, f. SFPO, k. 1, inv. č. 5, Stanovy Svazu filmového obchodu v Čechách a na Moravě z roku 1940.

23) AHMP, f. Magistrát hlavního města Prahy II, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, spis. sign. SK VIII/638, 1927–1950.

24) AHMP, f. Magistrát hlavního města Prahy II, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, spis. sign. SK VIII/481 a spis. sign. SK VIII/638.